

# Akadēmiskā godīguma pārkāpumi un to izskatīšana

Norādījumi par akadēmiskā godīguma pārkāpumu izskatīšanu un plaģiāta veidiem veidoti saskaņā ar RTU Senāta 2016. gada 29. februāra sēdē apstiprināto RTU Akadēmiskā godīguma kodeksu. Tie paredzēti studentu, akadēmiskā un vispārējā personāla lietošanai.

Izstrādāts Studiju departamentā, 2016

## Akadēmiskā godīguma pārkāpumu novērtējums

Akadēmiskā godīguma principu pārkāpumi var būt dažāda smaguma un rakstura – ar lielāku vai mazāku kaitējumu akadēmiskajam darbam un apzināti vai aiz nezināšanas veikti. Lai atvieglotu pārkāpumu izvērtēšanu, akadēmiskā godīguma pārkāpumus var iedalīt kā:

- sliktu akadēmisko praksi;
- plaģiātu;
- ļoti nopietnu plaģiātu;
- rupju akadēmisko pārkāpumu.

Atbilstoši pārkāpumu smagumam arī iespējams variēt studējošajiem piemērojamās sankcijas, lai tās būtu vērstas uz studiju kvalitātes uzlabošanu, samērīgas un disciplinējošas.

## Plaģiāts


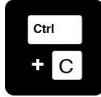




Plaģiāts ir viens no tipiskākajiem akadēmiskā godīguma pārkāpumu veidiem.







1. Plaģiāts ir sveša darba vai idejas pilnīga vai daļēja piesavināšanās, uzdodot to par savu un nenorādot patieso autoru.
2. Sveša darba nekorekta lietošana var būt gan autortiesību pārkāpums, gan lasītāja maldināšana, kas izpaužas, piemēram, nedodot iespēju tam nošķirt darba autora devumu no tā izmantotās literatūras autoru devuma.
3. Plaģiāts var būt gan apzināta negodīguma, gan paviršības, gan neinformētības rezultāts.
4. Plaģiāts tiek uzskatīts par nopietnu pārkāpumu. Persona, kas nodarbojas ar plaģiātu, piesavinās cita autora, darba radītāja statusu. Lai gan īstajam autoram viņa tiesības uz savu veikumu šādas darbības neatņem, tomēr problēma ir tajā, ka arī plaģiāta veicējs pretendē uz tieši tādu pašu statusu, kāds ir autoram – taču starp viņiem un viņu radīšanas praksēm ir būtiska atšķirība.
5. Plaģiāts var izpausties divās formās: valodā un informācijā. Abas formas ir nopietns pārkāpums: pirmā bez atļaujas piesavinās autora izvēlētos vārdus, otra – autora idejas

un informāciju. Valodas plaģiāts izpaužas, piemēram, gadījumos, kad darba autors gan norāda, no kurienes ņemta ideja, uz kuru tas atsaucas, taču šī ideja nav pārstāstīta saviem vārdiem, un atsaucē arī nav noformēta kā citāts.

6. Plaģiāts var izpausties daudzveidīgi, piemēram, nelietojot pēdiņas, kad tiek citēts kāds avots; imitējot pārstāstu, kaut patiesībā tiek pārkopēts citāts; nenorādot izmantoto avotu; pārņemot kādu ideju bez attiecīgas norādes. Plaģiāts var būt gan nolaidība, gan tīša darbība labuma iegūšanai, izmantojot citu cilvēku darbus un pienācīgi uz tiem neatsaucoties.
7. Plaģiātam ir daudzveidīgas izpausmes formas, kuras konstatē gan tekstos, kuros nav norādītas atsauces uz oriģinālo darbu, gan tekstos ar atsaucēm. Plaģiāta veidi aprakstīti sekojošajā tabulā kontekstā ar orientējošu novērtējumu akadēmiskā godīguma pārkāpumu skalā.

### Plaģiāta veidi akadēmiskā godīguma pārkāpumu skalā

* Angļu valodā lietotie termini saglabāti no [5], kur iegūstama arī detalizētāka informācija par plaģiāta veidiem.		Slikta prakse	Plaģiāts	Ļoti nopietns plaģiāts	Rupjš akadēmiskais pārkāpums
<i>Avoti nav citēti</i>					
	Klons ( <i>Clone</i> *) – autors savā vārdā iesniedz visu kāda cita autora sarakstītu darbu (viltvārdība)				+
	Kopija ( <i>CTRL-C</i> *) – autors savā tekstā kopē lielus fragmentus (vienu vai vairākas rindkopas vai to daļas) no cita teksta, tos nepārfrāzējot			+	
	Mikslis ( <i>Mashup</i> *) – autors mēģina noslēpt plaģiātu, savā tekstā iekopējot fragmentus no vairākiem avotiem un veicot sīkas izmaiņas teikumu struktūrā, lai šie dažādie fragmenti saderētu kopā, taču pārsvarā autentiskā teksta formulējumi tiek saglabāti		+	+	
	Aizstāšana ( <i>Find-Replace</i> *) – autors ir saglabājis autentiskā avota satura būtību, bet ir nedaudz to pārfrāzējis un pārveidojis atslēgas vārdus	+	+	+	
	Apdare ( <i>Remix</i> *) – autors pārfrāzē citu autoru darbu fragmentus tā, lai atsevišķie fragmenti saderētu kopā, tā vietā, lai uzrakstītu oriģinālu tekstu	+	+	+	
	Pārstrādājums ( <i>Recycle</i> *) – autors bagātīgi izmanto fragmentus no saviem iepriekšējiem darbiem,	+	+		

tādējādi pārkāpjot darba oriģinalitātes nosacījumus, kas tiek sagaidīti akadēmiskajā vidē					
<i>Avoti ir citēti</i>					
	Neatrodams ( <i>404 Error*</i> ) – autors min citētā autora vārdu, bet nenorāda citētā avota specifisko informāciju (piem., nosaukumu, izdevēju u.tml.), līdz ar to atsauci nevar atrast un nevar pārliicināties, ka darbs, uz ko atsaucas, eksistē	+	+	+	+
	Maldināšana ( <i>404 Error*</i> ) – autors apzināti sniedz neprecīzu vai kļūdainu informāciju par citētajiem avotiem, lai padarītu to atrašanu neiespējamu		+	+	+
	Pārčivinājums ( <i>Re-tweet*</i> ) – autors norāda precīzu atsauci uz avotu, bet teksta fragmentu nenoformē kā citātu, ja šis fragments ir kopēts vai pārfrāzēts ļoti tuvu tekstam, radot nepareizu priekšstatu un pretendējot uz informācijas oriģinālu pasniegšanu	+	+	+	
	Savārstījums ( <i>Aggregator*</i> ) – autors savā darbā pārņem analīzi no cita pētījuma, savirknējot fragmentus (citātus un parafrāzes) no citiem darbiem, pārņemot arī atsauces uz šiem fragmentiem no citiem darbiem, taču autora darbā gandrīz nemaz nav viņa paša oriģinālā teksta	+	+	+	
	Hibrīds ( <i>Hybrid*</i> ) – autors dažās vietās norāda precīzas atsauces uz citētajiem avotiem, bet citās vietās pārfrāzē tekstu no citiem avotiem bez atsaucēm	+	+		
	Nesankcionēts tulkojums ( <i>Unauthorised translation</i> ) – autors tulko citu autoru darbus vai interneta resursos pieejamo informāciju no citas valodas ar vai bez tajā esošajām atsaucēm, norādot tikai sevi kā darba oriģinālo autoru	+	+	+	+

### Ieteikumi akadēmiskā godīguma pārkāpumu izskatīšanā

Lai ievērotu līdzīgus principus disciplinārsodu piemērošanā visā RTU, rekomendējamās vadlīnijas par dažādiem akadēmiskā godīguma pārkāpumiem ir šādas:

- sliktas akadēmiskās prakses gadījumā, kas saistīta ar nezināšanu, ieteicams izteikt aizrādījumu un veicināt godīgas akadēmiskās prakses lietošanu un apguvi;
- nopietnāku pārkāpumu gadījumā mācībspēkam jāaizpilda ziņojums par studējošā akadēmiskā godīguma pārkāpumu;

- rupju akadēmisko pārkāpumu gadījumā ieteicams izteikt priekšlikumu piemērot studējošajam brīdinājumu par eksmatrikulāciju vai studējošo eksmatrikulēt.

Par konkrētu lēmumu jāizšķiras, izskatot katru akadēmiskā pārkāpuma gadījumu individuāli. Zemāk sniegti akadēmisko pārkāpumu piemēri un dažādu plaģiāta veidu novērtējums akadēmiskā godīguma pārkāpumu skalā.

### Akadēmiskā godīguma pārkāpumu un sankciju piemēri

	Slikta akadēmiskā prakse (t.sk. neapzināts plaģiāts)	Plaģiāts	Ļoti nopietns plaģiāts	Rupjš akadēmiskais pārkāpums
<i>Piemēri</i>	Citāta neizdalīšana no pārējā teksta (norādot autoru)	Atkārtota sava darba iesniegšana	Lielu teksta gabalu kopēšana no citiem avotiem, nenorādot atsaucis un nepārfrāzējot	Sveša autora darba iesniegšana, uzdodot to par savu (piemēram, pasūtījuma darbs vai cita studenta darbs)
	Darba veidošana no citu autoru darbu parafrāzēm vai citātiem, maz autora oriģinālteksta	Autoru grupas darba iesniegšana par savu (nenorādot līdzautoris)		Parakstu viltošana atzīmju lapā
<i>Orientējošas sankcijas studējošajiem</i>	Izteikt aizrādījumu un veicināt godīgas akadēmiskās prakses lietošanu un apguvi	Aizpildīt ziņojumu par studējošā akadēmiskā godīguma pārkāpumu	Aizpildīt ziņojumu par studējošā akadēmiskā godīguma pārkāpumu	Aizpildīt ziņojumu par studējošā akadēmiskā godīguma pārkāpumu - izteikt priekšlikumu piemērot studējošajam brīdinājumu par eksmatrikulāciju vai studējošo eksmatrikulēt

### Izmantotie materiāli un papildu uzzīņu literatūra:

- [1] Biedrība “Akadēmiskā godīguma centrs”, Akadēmiskā godīguma koncepcija, Rīga 2007. Pieejams: [www.agc.edu.lv](http://www.agc.edu.lv), skatīts 20.02.2015.
- [2] Plaģiātisms, RTU Zinātniskās darbības koordinācijas un informācijas nodaļa, Pieejams: <http://www.rtu.lv/content/view/8196/2134/lang,lv/>, skatīts 05.04.2016.

- [3] Plaģiāta novēršanas interneta vietne Plagiarism.org. Pieejams: [www.plagiarism.org](http://www.plagiarism.org), skatīts 05.04.2016.
- [4] Vilnis Tomsons, Plaģiātu kontrole studiju darbos, LLU Akadēmiskā konference 30.01.2015.
- [5] The Plagiarism Spectrum, White Paper. Turnitin 2015. Pieejams: [http://pages.turnitin.com/rs/iparadigms/images/Turnitin\\_WhitePaper\\_PlagiarismSpectrum.pdf](http://pages.turnitin.com/rs/iparadigms/images/Turnitin_WhitePaper_PlagiarismSpectrum.pdf), skatīts 05.04.2016.